

Onderstaand een indruk van de locaties waarlangs de wandeling voerde. Via hun GPS kregen de wandelaars uitgebreide informatie over de route.

De wandeling startte bij het VVV/ANWB in de Nieuwstraat

Nieuwstraat

schade binnenstad [Telgen 1944]

Wie het centrum van een stad bezoekt zal meestal kijken naar gebouwen als het stadhuis, de grote kerk of de markt. In de meeste steden zijn deze gebouwen al meer dan honderd jaar oud en vormen zij het historische stadscentrum.

Hengelo heeft ook een historisch stadscentrum, maar door een groot bombardement in oktober 1944 zijn veel oude gebouwen verwoest. Zij hebben plaats gemaakt voor gebouwen uit de periode van de wederopbouw (1945-1965). Deze gebouwen, maar ook woningen en kunst uit deze periode, hebben een hele kenmerkende en herkenbare vorm.

Wie in het centrum van Hengelo juist naar de woningen boven de winkels en in openbare ruimten goed kijkt, kan zien hoe speciaal deze periode eigenlijk is geweest. Met het saaie karakter van de bebouwing en kunst uit de wederopbouw valt het allemaal best mee.

Vervolgens leidde de wandeling via de Nieuwstraat, Molenstraat naar de Telgenflat

Telgenflat

Telgenflat 1960

Deze flat is gebouwd als winkel- en zakencentrum door de Hengelose architect E.H. van Broekhuizen. In 1956, toen het gebouwd werd, had de begane grond een onderdoorgang waardoor de winkels bereikt konden worden. Helemaal bovenin de flat zit nog steeds een galerij.

De Telgenflat staat aan de Markt, waarvan de panden allemaal in de periode tussen 1946 en 1963 gebouwd zijn. Als je goed naar de woningen boven de inmiddels flink gemoderniseerde winkels kijkt, zie je dat het alles behalve saai gebouwen zijn. Eigenlijk is veel architectuur uit deze periode als een kunstvorm te zien. Kijk maar eens naar de verschillende vormen die gebruikt zijn in de balkonnetjes. Het zijn krullen of juist geometrische vormen. Maar ook op de daken bevinden zich fraai afgewerkte randen. Meestal zijn deze ornamenten (versieringen) van beton en werden ze al in de fabriek gemaakt en later op het gebouw gezet. Omdat er van één bepaald ornament meerdere exemplaren gemaakt konden worden, was het een goedkope manier van decoreren. En dat kwam in een tijd van schaarste goed uit.

Aan de noordzijde van de markt staan twee hele grote panden. Het zijn het winkelpand van Bischoff (nu een snooker- en poolcentrum) en de voormalige winkel van de Coöperatieve samenwerking (COSA), gebouwd in 1949 en 1950. Van de oorspronkelijke architectuur is door de vele reclames en luifels niet veel meer te zien.

COSA 1960

Bischoff 1950

Dit oude plaatje laat de oorspronkelijke situatie zien van het pand van de COSA. Op de hoek zat zelfs een deftig dakterras met ijzeren balkonhek. Ook het pand van Bischoff is eigenlijk heel deftig door de ijzeren krullen op het dak en de grote ramen, waar af en toe dezelfde krul voorkomt.

Via Brinkstraat naar Burgemeester Jansenplein

Stadhuis

Stadhuis 1965

Het stadhuis van Hengelo is een heel belangrijk gebouw uit de wederopbouwperiode. Het is gebouwd in 1963 door architectenbureau Berghoef en Klarenbeek. De architecten hebben het gebouw geïnspireerd op het oude stadhuis van Stockholm. De grote vrijstaande toren doet juist weer denken aan de toren van het Palazzo Vecchio in Florence.

Voor openbare gebouwen werd in de wederopbouwperiode 1% van de bouwsom gebruikt om te besteden aan kunst. Hoe duurder het gebouw, hoe meer geld er was voor toegepaste kunst. Aan de hoeveelheid kunst in en aan het stadhuis is dus te zien dat het een duur en belangrijk gebouw is. Door deze regeling ontstonden in deze periode veel nieuwe kunstvormen en technieken

wapen van Hengelo

detailfoto band geglazuurde baksteen

sierhekken

midwinterhoornblazer

windwijzer

Aan de buitenkant van het stadhuis en de toren zijn minstens vijf verschillende kunstvormen te zien. Rechts naast het balkon aan de voorzijde zit het wapen van Hengelo, dat gemaakt is door Martin Stolk. Bij de onderdoorgang naar het plein zitten twee banden van geglazuurde baksteen. Deze zijn gemaakt door Riemko Holtrop. De voorstelling verwijst naar de Twentse natuur en bedrijvigheid. Langs de trappen aan de andere zijde van het stadhuis zitten sierhekken met symbolen van de Hengelose Industrie. Zij zijn gemaakt door H. Leusink. Aan de voet van de toren zit een midwinterhoornblazer, een typisch Twents gebruik. Het laatste

kunstwerk is moeilijk te ontdekken. Helemaal op de top staat een windwijzer die de levensgang voorstelt. De midwinterhoornblazer en de windwijzer zijn gemaakt door het echtpaar Jan en Marie van Eijl-Eitink. geeft over de binnenstad.

Via de Enschedesestraat vervolgt de route naar de Bataafse Kamp

WE, Enschedesestraat

WE

Op de hoek van de Enschedesestraat en de Telgen staat een heel statig hoekpand. Op de begane grond is tegenwoordig een kledingwinkel gevestigd, maar daarboven bevindt zich één van de mooiste panden van deze straat. Heel speciaal is het grote venster aan de voorkant. De vorm van dit venster doet denken aan een televisiescherm omdat het afgeronde hoeken heeft en de randen iets naar voren steken. Dit soort vensters worden daarom ook wel TV-vensters genoemd. In de wederopbouwperiode zijn dit soort vensters vaak gebruikt. Ook in het pand op de hoek van de Markt en de Molenstraat tref je zo'n venster aan.

Rotterdamsche Bank

Rotterdamsche Bank

Aan het eind van de Enschedesestraat (nr. 45) staat het gebouw van de voormalige Rotterdamsche Bank. Nu wordt het gebruikt door Randstad Uitzendbureau. Dit pand is gebouwd in 1954 naar ontwerp van architectenbureau P. Dingemans en S. Wouda. Heel speciaal is de natuurstenen sculptuur aan de linkerkant met een voorstelling die slaat op het bankwezen. Ook heel decoratief zijn de rijen met blokjes tussen de vensters en de

bijna koninklijke trap bij de hoofdingang. Vroeger stonden hier ook nog twee zuilen om de statigheid te vergroten.

Woningen Bataafse Kamp

woningen Bataafse Kamp

Niet alleen op deftige bankgebouwen of stadhuizen werd kunst of andere decoraties gebruikt. Ook gewone woningen kregen soms 'koninklijke' versieringen. Kijk maar eens goed naar het eerste huis aan de Bataafse Kamp. Voor op het balkon zit een smeedijzeren kroontje. Ook de huizen ernaast en aan de overzijde van de Bataafse Kamp hebben veel versieringen aan vensters en op balkons. Deze versieringen geven de huizen een royaal karakter.

Citycollege De Grundel

Bataafse Kamp

Het grote gebouw aan de Bataafse Kamp is een school. Deze school is gebouwd in 1954 en ontworpen door de Hengelose architect E. van Broekhuizen. Dat is dezelfde architect als van de Telgenflat aan de Markt. De school had oorspronkelijk twee hoofdingangen. Één voor de HBS en één voor het gymnasium. In 1968 is dit schoolsysteem opgeheven en kwam een

openbare school in het gebouw. De twee hoofdingangen bestaan nog steeds en zijn heel fraai vormgegeven.

Van de Bataafse Kamp leidde de route naar de Wolter ten Catestraat.

Raad van Arbeid

Raad van Arbeid

Dit pand is gebouwd in 1951 door architecten Koning en Wevers. De Raad van Arbeid werd in 1919 opgericht door minister Talma. In Hengelo bestond de Raad tot 1988. Meerdere plaatsen in Nederland hadden een Raad van Arbeid. De Raad van Arbeid Hengelo was de plek waar overleg plaatsvond tussen de Twentse werkgevers en werknemers over arbeidsomstandigheden en -voorwaarden. Op nummer 57 staat de dienstwoning die bij het gebouw hoorde. Het bouwjaar van de woning staat gegraveerd in de omlijsting van één van de vensters.

Ik zie, ik zie wat jij niet ziet

Tegenover de Raad van Arbeid staat een op het eerste gezicht simpele witgeschilderde woning met een donker dak. Toch heeft dit woonhuis, waarin nu een kantoor is gevestigd, een heel speciaal kunstwerk gesitueerd onder het enorme reclamebord aan de voorkant.

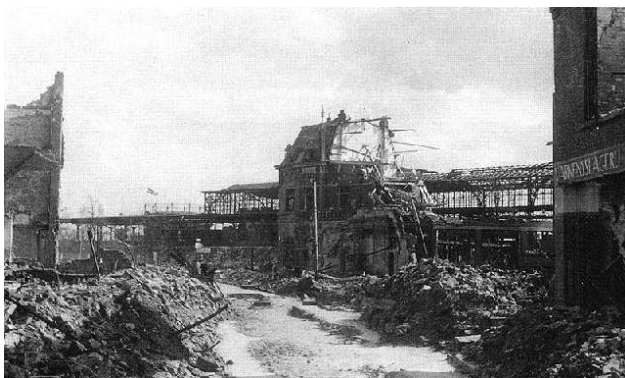
Via Prins Bernhardplantsoen naar Stationsplein.

Station

Station 1900

Station 1944

Ook het station van Hengelo werd tijdens het bombardement van 1944 ernstig beschadigd. Alleen de perronoverkapping bleef ongedeerd en staat er vandaag de dag nog steeds. Het oude station was gebouwd door architect Van Heukelom in 1899. De bouwstijl was imposant te noemen door het hoge dak en de rijke decoratie.

Station jaren '50

Het nieuwe station werd gebouwd tussen 1949 en 1951 naar ontwerp van H. Schelling en is eigenlijk niet minder rijk gedecoreerd. Schelling maakte gebruik van zogenaamde claustra's. Dit zijn betonnen elementen in ronde, driehoekige en vierkante vormen die de gevels een doorzichtig karakter geven. Ook met de vormgeving en hoogte van de toren en het uurwerk heeft Schelling geprobeerd het station enige status te geven.

Amsterdamsche Bank

In de Enschedesestraat hebben we het pand van de Rotterdamsche bank gezien. Hengelo had daarnaast echter ook een Amsterdamsche bank. Deze stond en staat nog steeds tegenover het station. Tegenwoordig zit er een winkel in. Het pand heeft twee kunstwerken aan de voorgevel boven de zij-ingangen. Deze kunstwerken zijn van natuursteen en beelden de relatie tussen de stad Hengelo en Amsterdam uit.

detail reliëf Amsterdamsche Bank

“Wederopbouw”

Naast het station bevindt zich de in 1959 in gebruik genomen Europatunnel. Aan de zijde van het Stationsplein is de ingang van de tunnel goed zichtbaar door een groot beeldhouwwerk.

kunstwerk “wederopbouw” op het spoorwegviaduct

Dit werk heeft de zeer toepasselijke naam "wederopbouw" en is heel representatief voor de grote wederopbouwinspanningen die Hengelo heeft moeten leveren. Het werk is gemaakt door Jan van Eijl, die ook veel voor het stadhuis gemaakt heeft.